

МІЖНАРОДНЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

INTERNATIONAL AND REGIONAL COOPERATION IN COMBATING ORGANIZED CRIME

Шостко О.Ю.,

*доктор юридичних наук, професор
кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

У статті розглянуто можливості взаємодії держав у сфері протидії організованій злочинності у рамках міжнародних і регіональних угод, особливості функціонування і співпраці європейських наднаціональних агенств із правоохоронними органами окремих держав. Проаналізовано останні нормативні акти ЄС, які регулюють інститут конфіскації майна і доходів, одержаних злочинним шляхом.

Ключові слова: організована злочинність, міжнародне співробітництво, ООН, Європейський Союз, Європол, Євроюст.

В статье рассмотрены возможности взаимодействия государств в сфере противодействия организованной преступности в рамках международных и региональных соглашений, особенности функционирования и сотрудничества европейских наднациональных агентств с правоохранительными органами отдельных государств. Проанализированы последние нормативные акты ЕС, регулирующие институт конфискации имущества и доходов, полученных преступным путем.

Ключевые слова: организованная преступность, международное сотрудничество, ООН, Европейский Союз, Европол, Евроюст.

The article describes the possibilities of interaction in the field of combating organized crime within the framework of international and regional agreements, and particularly, the functioning of the European supra-national co-operation. The latest EU regulations on confiscation of Crime-Related Proceeds are considered in the article.

Key words: organized crime, international cooperation, the United Nations, the European Union, Europol, Eurojust.

Актуальність теми. Політична, економічна інтеграція й глобалізація, внаслідок яких відбувається лібералізація економічних, торговельних, політичних і гуманітарних зв'язків, спрощення візового режиму, крім позитивного впливу, зумовлює і низку негативних чинників, серед

них – збільшення сприятливих можливостей для поширення організованої злочинності та одержаних нею прибутків.

Отже, характер сучасної організованої злочинності, яка виходить за межі кордонів однієї держави, вимагає

глобального реагування на засадах широкій міжнародній співпраці й кооперації. Заходи протидії, які запроваджуються тільки на національному рівні, без міжнародного співробітництва й координації спільних зусиль не будуть мати позитивного ефекта. Міжнародна спільнота йде шляхом вироблення єдиної політики щодо найбільш небезпечних проявів злочинності. Важливим кроком у цьому напрямку є прагнення національних держав мати схожі матеріальні і процесуальні норми.

У Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю передбачається протягом 2011–2017 рр. продовжити та зміцнити міжнародне співробітництво вітчизняних правоохоронних органів з відповідними органами іноземних держав [1].

Різні аспекти міжнародного співробітництва у сфері протидії злочинності досліджувались такими українськими вченими, як В. Антипенко, П. Біленчук, М. Буроменський, В. Грохольський, О. Джужа, В. Дрьомін, О. Житний, Н. Зелінська, Т. Качка, Т. Мельничук, Г. Мошак, С. Нежурбіда,

О. Овчаренко, М. Пашинський, І. Пшеничний, О. Сенаторова, М. Хавронюк та ін. Однак до цього часу залишаються недостатньо вивченими проблеми взаємодії держав у сфері протидії організованій злочинності, які здійснюються у рамках міжнародно-правових угод, а також під час співпраці із глобальними і регіональними міжнародними організаціями. Саме розгляд цих питань і є метою статті.

Виклад основного матеріалу. Міжнародне інституційне співробітництво у сфері протидії організованій злочинності можна визначити як об'єднання зусиль органів кримінальної юстиції різних країн, спрямованих на запобігання, припинення, розслідування діяльності злочинних угруповань, притягнення винних до кримінальної відповідальності, розробку стратегії й тактики цієї діяльності, а також удосконалення методів управління уповноваженими структурами, кадровим, науковим, технічним забезпеченням їх роботи.

Практично ця діяльність може реалізовуватись у прикордонному співробітництві, співробітництві у сфері вироблення узгодженої політики щодо протидії організованій злочинності (наприклад, гармонізація матеріальних і процесуальних норм), оперативному співробітництві (обмін інформацією між представниками органів кримінального переслідування різних країн), співробітництві у сфері кримінального переслідування злочинців і притягнення їх до відповідальності, пошуку, арешті, конфіскації і поверненні доходів, одержаних злочинним шляхом, обміні найкращими практиками.

Форми міжнародного співробітництва залежать від загальних тенденцій злочинності і специфіки злочинного бізнесу. У багатьох випадках міжнародне співробітництво є реактивною формою діяльності органів кримінального переслідування. Воно є проактивним у випадках, коли стосується розробки нових законодавчих норм, які криміналізують окремі види діяльності або об'єднують взаємодію компетентних органів [2, с. 263–264].

Підґрунтям міжнародного співробітництва у сфері протидії організованій злочинності є Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності, а також три Протоколи, що доповнюють її.

Конвенція спрямована на взаємодію та прискорення співробітництва між різними державами за допомогою таких процедур, як взаємна правова допомога, видача злочинців, обмін інформацією про всі аспекти злочинів, що охоплюються Конвенцією, обмін працівниками та їх навчання, проведення спільних розслідувань, співробітництва з метою конфіскації, спеціальні методи розслідування тощо [4].

Зараз діє Конференція учасників Конвенції. На разі відбулося сім засідань, останнє з яких – у жовтні 2014 р.

На засіданнях обговорюються питання забезпечення технічною підтримкою держав-учасниць, обміну інформацією і співпраці з іншими зацікавленими організаціями в контролі дотримання Конвенції і протоколів до неї, питання оцінки прогресу міжнародного співробітництва у протидії організованій злочинності транснаціонального характеру та її новим проявам.

У Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності знайшли відображення концептуальні основи новітніх стратегій запобігання організованій злочинності. Перший напрямок охоплює стратегії з обмеження злочинної діяльності через скорочення наявних чи майбутніх можливостей для організованих злочинних груп діяти на законних ринках, використовуючи доходи від злочинів. Їх практичне втілення здійснюється за допомогою законодавчих, адміністративних та інших заходів. Другий напрямок у межах стратегій запобігання злочинності передбачає необхідність знизити рівень уразливості законної економіки для того, щоб перешкодити можливому проникненню в неї організованих злочинних угруповань [2, с. 168–169].

Слід зазначити, що саме Організація Об'єднаних Націй через свої відповідні структури визначає єдину антизлочинну політику для всіх держав світу. На Конгресах ООН із запобігання злочинності й кримінальної юстиції, які проводяться кожні п'ять років, розробляються загальносвітові стратегії протидії злочинності та її окремим видам.

Однак вважається, що співпраця правоохоронних органів різних держав на регіональному рівні є більш гнучкою та інтенсивною. Зокрема, на цьому наголошує відомий американський кримінолог Д. Албанезе. «Багато глобальних «інструментів» можуть бути обтяжливими і їх важко застосувати на національному ґрунті. Тому угоди, що базуються на спільних поглядах щодо злочинів певного типу або на регіональному співробітництві, є кращими підходами» [3, с. 1–8].

25 жовтня 2011 р. Європейський парламент прийняв резолюцію щодо організованої злочинності в Європейському Союзі, в якій окреслено головні стратегічні напрямки, на які мають спрямовуватися зусилля держав-членів і Співтовариства в цілому. Зокрема, наголошується на важливості удосконалення європейського законодавства, знищення вкоріненої на теренах ЄС організованої злочинності мафіозного типу, вдосконалення функціонування європейських структур, які є відповідальними за боротьбу з організованою злочинністю, і зміцнення відносин з іншими міжнародними інституціями, розробці заходів протидії в специфічних сферах діяльності організованої злочинності [5].

Підписання 27 червня 2014 р. Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом має стати поштовхом до результативного співробітництва в зазначеній сфері. У розділі III Угоди «Юстиція, свобода і безпека» особливе значення надається утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління, зокрема правоохоронних і судових органів [6].

Ст. 22 Угоди – «Боротьба зі злочинністю та корупцією» – націлена на посилення двостороннього, регіонального та міжнародного співробітництва з метою запобігання цим негативним явищам. Особлива увага приділяється вирішенню таких проблем, як незаконне переправлення через державний кордон нелегальних мігрантів, торгівля людьми і вогнепальною зброєю, незаконний обіг наркотиків, контрабанда товарів, економічні злочини, корупція у приватному і державному секторах, підробка документів, кіберзлочинність. Декларується, що Сторони віддані ефективному виконанню Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності та трьох протоколів до неї, інших відповідних міжнародних документів.

Особливістю сучасного етапу регіонального співробітництва є не тільки міжвідомча співпраця правоохорон-

них та судових органів країн – членів ЄС між собою, а й утворення спеціалізованих агенств і органів, таких як Європол (Європейський поліцейський офіс), Євроюст (Європейське бюро судової співпраці), ОІАФ (Європейське агенство запобігання шахрайству), Фронтекс (Європейська агенція управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах ЄС), а також налагодження тісних зв'язків між ними та державами-членами.

Метою діяльності Європолу є підтримка і посилення діяльності компетентних органів держав-членів та їх взаємного співробітництва у сфері запобігання і протидії організованим злочинності, тероризму та інших найбільш небезпечних форм злочинності, які зачіпають дві або більше держав-членів [7]. Зараз у штаті Європола працює більше 900 осіб, серед них 185 офіцерів зв'язку і приблизно 100 аналітиків [8].

Ефективній роботі Європола сприяє створена цим агенством потужна інформаційна система, яка охоплює збирання, зберігання, обробку, аналіз інформації та відомостей, а також обмін даними з метою розслідування злочинів. Для цього існують робочі картотеки (ст. 14 Рішення Ради ЄС № 2009/371 про створення європейського поліцейського офісу), що містять докладні відомості про злочини, які належать до юрисдикції Європола, підозрюваних осіб, їх взаємодію в рамках злочинних спільнот, потенційних або реальних потерпілих.

При дотриманні відповідних процедур за запитом Європолу або за власною ініціативою національні відділи передають поліцейському офісу будь-яку інформацію, яка необхідна йому для робочої картотеки. Аналітична підтримка оперативно-розшукової діяльності є запорукою успішного розслідування законспірованої діяльності організованих злочинних угруповань і вкрай важливою для міжнародного співробітництва.

Україна поступово долучається до перспективних контактів з Європолом. Угоду між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво було ратифіковано Законом України від 5 жовтня 2010 р. Угода набрала чинності 16 листопада 2011 р. [9].

8 січня 2011 р. у структурі Робочого апарату Українського бюро Інтерполу створено відділ взаємодії з Європолом, на який покладено функції Національного контактного пункту. Зокрема, до функцій відділу входять організація та координація співробітництва компетентних органів України з Європолом, а також напрацювання заходів, спрямованих на вдосконалення механізму взаємодії.

Як зазначається на офіційному сайті МВС, зараз у співпраці з центральними органами виконавчої влади України міністерство опрацьовує проект Угоди про оперативне співробітництво з Європолом. Укладення Угоди про оперативне співробітництво є важливим кроком співпраці між Україною та Європейським поліцейським офісом. Зазначена Угода надасть можливість Україні не тільки здійснювати обмін стратегічною та технічною інформацією з Європолом, як це передбачено чинною Угодою про стратегічне співробітництво, але й безпосередньо брати участь у спільних заходах з розслідування злочинів, обмінюватись оперативними та персональними даними тощо [10].

Згідно доповіді Європола за 2013 р. «Оцінка загроз з боку організованої злочинності», у державах – членах ЄС діють близько 3 600 організованих злочинних угруповань. Найбільшу активність злочинці проявляють на таких нелегальних ринках, як незаконний обіг наркотиками (зокрема, виробництво і розповсюдження синтетичних наркотиків), торгівля людьми, контрафактні товари, злочини у сфері економіки, нелегальна імміграція, шахрайство, кіберзлочинність, відмивання грошей [11].

З метою спрощення контактів між співробітниками спеціалізованих органів протидії організованій злочинності, ефективного застосування спеціальних методів розслідування, узгодження дій стосовно викриття діяльності

трансграничних злочинних організацій керівництво Європолу із самого початку роботи організації активно відстоювало ідею розширення повноважень організації. Це привело до створення такої форми співпраці, як спільні слідчі групи – Joint Investigation Teams (JITs). Вони формуються для розслідування злочинів, скоєних на територіях різних країн. До їхнього складу входять представники органів кримінальної юстиції відповідних держав [12].

Отже, значення Європолу у запобіганні й контролі над організованою злочинністю на теренах Європи полягає в його координуючій функції спільних дій компетентних органів країн – членів ЄС, у наданні інформаційної, оперативної, технічної допомоги в розслідуванні найбільш складних проявів організованої злочинної діяльності.

Європейське бюро судової співпраці (Євроюст) розпочало свою діяльність у березні 2002 р. у Гаазі згідно з рішенням Ради ЄС від 28 лютого 2002 р. (з останніми змінами від 16 грудня 2008 р.) [13].

Головними завданнями Євроюсту є координація діяльності органів, відповідальних за розслідування злочинів і підтримку обвинувачення у державах – членах ЄС, та сприяння спрощенню процедури взаємної правової допомоги. Згідно зі ст. ст. 85 і 86 Лісабонського договору, метою організації є підтримка і зміцнення координації і співробітництва між національними слідчими органами й органами прокуратури щодо серйозних злочинів, які охоплюють дві і більше держави – члена ЄС. Юрисдикція Євроюсту охоплює ті ж самі види злочинів, що і Європола [14]. Однак нещодавно юрисдикція Європолу була змінена: цей наднаціональний правозастосовний орган може допомогати у розслідуванні та кримінальному переслідуванні злочинців на прохання компетентного органу тільки однієї держави – члена ЄС, а також держави, яка не є членом спільноти, однак з якою Євроюст має угоду. Крім того, Євроюст уповноважений координувати дії компетентних органів, отримувати будь-яку інформацію, зокрема й від Європола, необхідну для виконання завдань, співробітничати з Європейською судовою мережею (EJN) [15].

Кількість справ, у яких держави-члени звертались за допомогою Євроюсту щодо злочинів, які належать до його компетенції, збільшилася на 14,5% – від 1 576 випадків у 2013 р. до 1 804 в 2014 р. [16].

До складу Євроюсту входять представники країн – членів ЄС: прокурори національних держав, судді високого рангу та офіцери поліції. Євроюст також має повноваження створювати спільні слідчі групи, які є однією з найбільш ефективних форм правової допомоги. Правове забезпечення міжнародного співробітництва у сфері протидії організованій злочинності є особливо важливим для органів досудового розслідування і кримінального переслідування, оскільки потрібно створити доказову базу для розгляду справ у суді.

Правовою підставою для впровадження інституту спільних слідчих груп є положення ст. 13 Конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах між країнами – членами ЄС 2000 р. [17]. Нею передбачено можливість утворення уповноваженими органами країн – членів ЄС спільних слідчих груп для здійснення конкретних заходів на певний визначений період часу.

Створення й функціонування інституту спільних розслідувань передбачено, зокрема, ст. 19 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, ст. 49 Конвенції ООН проти корупції, Другим додатковим протоколом до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 р., що ратифіковані Україною.

Україна зараз має всі правові підстави для співробітництва з правоохоронними органами іноземних держав, а також Євроюстом в рамках спільних слідчих груп, оскільки, відповідно до ст. 571 КПК України, для проведення

розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або якщо порушуються інтереси цих держав, можуть створюватись спільні слідчі групи. Зокрема, у IX розділі КПК України «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження» викладені загальні засади такого співробітництва, положення щодо міжнародної правової допомоги при проведенні процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиції), кримінального провадження у порядку перейняття, визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передачі засуджених осіб [18].

У ст. 542 КПК України надається «вузьке» визначення міжнародного співробітництва, оскільки воно здійснюється в рамках кримінального провадження. Воно наступне. Це діяльність уповноважених органів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Міжнародним договором можуть бути передбачені інші форми співробітництва.

8 грудня 2011 р. у Гаазі було завершено узгодження проекту Угоди про співробітництво між Україною та Євроюстом. Міністерство закордонних справ у жовтні 2015 р. анонсувало підписання нових угод з Євроюстом та Європолом найближчим часом.

Представники Генеральної прокуратури України запрошені 19 листопада 2015 р. на координаційне засідання в Євроюсті по справі экс-міністра М. Злочевського. «У зв'язку з цією ситуацією ми ініціювали створення спільної слідчої групи, і британці погодилися. Нещодавно ми отримали від них запрошення взяти участь 19 листопада в координаційному засіданні Євроюсту у справі Злочевського в Гаазі. Там будуть також представники Кіпру, Естонії та Латвії», – повідомив Генеральний прокурор України [19].

Слід звернути увагу ще на одну важливу сферу міжнародного і регіонального співробітництва. Міжнародна спільнота й окремі держави світу наголошують на дієвості такого заходу протидії найбільш небезпечним злочинам, як конфіскація злочинних доходів, застосування якої в останні роки має тенденцію до збільшення. Існує солідна міжнародно-правова база для впровадження конфіскації майна і доходів, одержаних злочинним шляхом.

У Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності термін «конфіскація» розкривається таким чином: це остаточне позбавлення майна за постановою суду або іншого компетентного органу. А «майно» означає будь-які активи, матеріальні чи нематеріальні, рухомі чи нерухомі, виражені в речах чи в правах, а також юридичні документи або акти, які підтверджують право на такі активи чи інтерес до них.

Ст. 18 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності передбачає надання взаємної правової допомоги в розслідуванні, кримінальному переслідуванні та судовому розгляді, спрямованому на виявлення або відстеження доходів від злочинів, майна, засобів вчинення злочинів або інших предметів [20].

Арешт і конфіскація майна членів організованих злочинних угруповань, а також корупціонерів, є стратегічним напрямом ЄС у боротьбі з організованою злочинністю. Це знайшло відображення у «Внутрішній стратегії безпеки у дії», якою підтверджено необхідність перегляду існуючої нормативно-правової бази ЄС з конфіскації та повернення активів, щоб спрямувати зусилля на підлив економічної бази злочинців. Наголошується, що ЄС прийняло п'ять рамкових рішень, спрямованих на поліпшення процедури конфіскації та повернення активів (№ 2001/500/ЛНА, № 2003/577/ЛНА, № 2005/212/ЛНА, № 2006/783/ЛНА і № 2007/845/ЛНА). Тим не менше, їх реалізація засвідчила

певні недоліки. В листопаді 2008 р. Європейська комісія запропонувала десять стратегічних пріоритетів щодо конфіскації та повернення злочинних активів, спрямованих на розширення співробітництва між державами ЄС у відстеженні активів [21].

Директива ЄС від 3 квітня 2014 р. № 2014/42/EU про арешт та конфіскацію предметів злочинної діяльності та доходів від неї передбачає застосування розширеної конфіскації, конфіскації без вироку суду (в рамках цивільного права), проведення конфіскації майна третіх сторін, а також замороження активів без постанови суду. З іншої сторони, серйозну увагу приділено гарантіям і механізмам захисту прав людини при застосуванні цього примусового заходу. Директива також містить положення щодо управління активами, які зобов'язують держави-члени управляти замороженими активами у належний спосіб, щоб вони не втратили своєї економічної цінності, перш ніж будуть конфісковані. Такі законодавчі зміни, на думку Європейської Комісії, підвищать здатність правоохоронних органів держав – членів ЄС заморожувати та конфісковувати злочинні активи, які були передані третім особам, або тоді, коли підозрювані особи зникли [22].

Рішення Ради ЄС 2007/845/ЛНА вимагає від кожної держави – члена ЄС створення Національного агентства з повернення активів (ARO) [23]. Для одержання безвізового режиму з ЄС Україна повинна виконати технічні умови Плану дій з візової лібералізації (ПДВЛ). Однією з умов ПДВЛ є створення національного агентства з повернення активів та здійснення ефективного міжвідомчої координації, особливо за допомогою створення реєстру відчужених і конфіскованих активів.

На разі Верховна Рада України у жовтні 2015 р. ухвалила у першому читанні проект Закону України від 04.09.2015 р. № 3040 «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» [25], проект Закону України від 28.08.2015 р. № 2540а «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих питань накладення арешту на майно з метою усунення корупційних ризиків при його застосуванні» [26] та проект Закону України від 28.08.2015 р. № 2541а «Про внесення змін до Кримінального та Цивільного кодексів України щодо вдосконалення інституту спеціальної конфіскації з метою усунення корупційних ризиків при її застосуванні» [27].

Висновки. Міжнародне співробітництво у сфері протидії організованій злочинності здійснюється на глобальному рівні (у рамках ООН та її структур), регіональному (у рамках інститутів та органів ЄС) та національному (у межах компетентних органів окремої країни).

Підтримка транскордонного співробітництва і кооперації між різними правоохоронними органами для поліпшення розслідування організованої злочинної діяльності вважається однією з найбільш ефективних стратегій зменшення негативного впливу організованої злочинності. Українські правоохоронні органи повинні якнайшвидше почати використовувати ті можливості, які вже існують у законодавчій площині. Видається надзвичайно важливою активна співпраця українських компетентних органів із Європолом, Євроюстом. Для проведення досудового розслідування злочинів, скоєних організованими злочинними угрупованнями, однією з найбільш ефективних форм правової допомоги вважаємо інститут спільних слідчих груп.

З огляду на катастрофічну ситуацію із поверненням в Україну доходів і майна, одержаних внаслідок корупційних злочинів, злочинів, учинених в рамках організованої злочинної діяльності, прийняття нових прогресивних законів, які усувають «шпарини» у старому законодавстві та унеможливають різноманітні схеми виводу злочинного капіталу із країни, є тими реальними діями із відновлення справедливості у суспільстві та покарання винних осіб.

Для однакової інтерпретації міжнародних норм, у тому числі загальноєвропейських, потрібні методичні рекомендації, роз'яснення, що зможуть допомогти працівникам органів кримінального переслідування в їх практичному застосуванні. Слід активно впроваджувати в національне

законодавство найбільш перспективні положення, апробовані в інших країнах. Однак це можна зробити тільки тоді, коли відбудеться інституційна зміна системи правоохоронних органів України і якісне оновлення їх кадрового складу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Концепція державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1000/2011>.
2. Шостко О.Ю. Теоретичні і прикладні проблеми протидії організованій злочинності в європейських країнах : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.08. / О.Ю. Шостко ; Нац. юрид.акад. України ім. Ярослава мудрого. – Х., 2010.
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, прийнята резолюцією 55/25 Ген. Асамблеї від 15 листоп. 2000 р. (ред. від 4 лютого 2004 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_789&p=1228117189160723.
4. Albanese J. Report from Rapporteur / J. Albanese // Enhancing International Law Enforcement Co-operation, including Extradition Measures : Proceedings of the workshop held at the Eleventh United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice, Bangkok, Thailand, 18–25 April. – Helsinki, 2005. – P. 1–8.
5. European Parliament resolution of 25 October 2011 on organised crime in the European Union [Електрон. ресурс]. The European Parliament. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-459+0+DOC+XML+V0//EN>.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством [...] Угода, Список, Міжнародний документ від 27.06.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
7. Council Decision 2009/371/JHA of 06.04.2009 establishing the European Police Office (Europol) // Official Journal of the European Union. L 121/37.
8. Europol [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.europol.europa.eu/content/page/about-us>.
9. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_954.
10. Європейський поліцейський офіс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://interpol.mvs.gov.ua/?page_id=2217.
11. EU Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.europol.europa.eu/content/eu-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta>.
12. Шостко О.Ю. Деякі питання вдосконалення законодавства і практики протидії організованій злочинності в Україні в контексті зарубіжного досвіду / О.Ю. Шостко // Університетські наукові записки. – 2012. – № 1. – С. 548–553.
13. Council Decision 2009/426/JHA of 16 December 2008 on the strengthening of Eurojust and amending Decision 2002/187/JHA setting up Eurojust with a view to reinforcing the fight against serious crime // Official Journal of the European Union. L 138. 4/06/2009 – P. 0014.
14. EUROJUST : офіс, сайт Євроюсту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://http://www.eurojust.europa.eu/about/background/Pages/mission-tasks.aspx>.
15. European Judicial Network [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ejn-crimjust.europa.eu/about-ejn.aspx>.
16. Eurojust Annual Report 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202014/Annual-Report-2014-EN.pdf>.
17. Mutual assistance in criminal matters between the Member States Convention of 29.5.2000 on mutual assistance in criminal matters between the Member States / Конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах між країнами – членами ЄС 2000 р. // Official Journal of the European Union. C 197. – 2005. – 12 July.
18. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
19. Україну пригласили 19 ноября в Евроюст [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zmiya.com.ua/page/562246c2a46b8f5931e3ba1e/ukraina/obshhestvo/2122160-shokin-ukrainu-priglasili-19-noyabrya-v-evroyust.html>.
20. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_789.
21. European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-464_en.htm?locale=fr.
22. Ensuring a common approach to confiscation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/confiscation-and-asset-recovery/index_en.htm.
23. Directive 2014/42/eu of the european parliament and of the council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0042&from=EN>.
24. Проект Закону України від 04.09.2015 р. № 3040 «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH2CG001.html.
25. Проект Закону України від 28.08.2015 р. № 2540а «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих питань накладення арешту на майно з метою усунення корупційних ризиків при його застосуванні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH1YK681.html.
26. Проект Закону України від 28.08.2015 р. № 2541а «Про внесення змін до Кримінального та Цивільного кодексів України щодо вдосконалення інституту спеціальної конфіскації з метою усунення корупційних ризиків при її застосуванні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH1YL681.html.